Contributed by David Dessers
vrijdag, 14 februari 2003 -

"Meer en meer worden de media aan de 'vrije' markt overgelaten: aan hen die het geld hebben om zich met dure marketingcampagnes een plaats op die markt te kopen en te behouden. Mede doordat het Vlaanderen ontbreekt aan een wetgeving om mediaconcentraties te beperken wordt de persvrijheid beetje bij beetje uitgehold. De 'destructie van de kritische ruimte in het laatkapitalisme' (...)." Deze woorden schreef Jan-Pieter Everaerts in januari 2001 in een vrije tribune in De Morgen. Een jaar eerder startte hij met DIOGENE(S), een tweetalig (Frans/Nederlands) tijdschrift voor mediakritiek, inmiddels omgevormd tot een lijvig wekelijks e-zine. Een gesprek met deze opmerkelijke duizendpoot.

We ontmoeten Jan-Pieter in zijn bureau in Schaarbeek, waar hij wekelijks tussen een indrukwekkende verzameling video- en filmbanden, archiefmappen, boeken, kranten en tijdschriften DIOGENE(S) in elkaar steekt, een e-mail-nieuwsbrief die de Belgische media kritisch doorlicht.

"In 1975 - het jaar van de dood van Mao - begon ik te studeren in Leuven. In de tweede kandidatuur 'Pol & Soc' stopte ik er mee om in een fabriek te gaan werken. Waarmee je al kunt vermoeden dat ik toen actief was bij Amada. Het heeft me een viertal jaar gekost om erachter te komen dat dat een doodlopend straatje was. Na enkele jaren allerlei jobs gedaan te hebben, ben ik terug gaan studeren in Leuven, dit keer communicatiewetenschappen. Waarna ik nog de filmschool van het Narafi gedaan heb. Dat gaf me ook de kans om mijn thesis voor Leuven uit te werken tot een boek dat door de BRT werd uitgegeven. Een boek over de geschiedenis van de Vlaamse documentairefilm. Let wel, de Vláámse, want ik was toen nogal 'flamingantisch' ingesteld. Maar dat zou niet blijven duren, want via het boek kwam ik terecht bij Hot Doc, een Belgische vereniging voor documentairefilm, opgericht in 1987. Daar leerde ik de Franstalige documentairemakers kennen en hun productie-ateliers. Het begin van een vriendschap die nog altijd standhoudt. In die tijd schreef ik ook een tweede boek, over Frans Buyens, een cineast die vooral documentaires maakte. Hij werd een beetje mijn geestelijke vader. Hij is nu nog altijd erevoorzitter van de vzw Mediadoc die we in 1990 oprichtten met het doel om zelf documentaires te maken."

Jambers

"Begin jaren negentig maakte ik reportages voor de christen-democratische omroep (lacht). Ik kom uit een katholiek nest ... Vandaar. We waren trouwens heel vrij in het maken van die reportages en de CVP-politici die in die reportages moesten opduiken, waren toch zo'n vriendelijke mensen ... Op Herman Van Rompuy na; die man is echt te beklagen. Altijd zo'n droevige ernst. Toen dan Paul Jambers met zijn eigen bedrijf startte, vroeg hij me als regisseur. De eerste reportage die ik voor hem zou maken, zou over de moord op André Cools gaan. Zo'n kans laat je niet liggen. Jambers kwam trouwens aan bod in mijn eerste boek: op de BRT was hij destijds een vernieuwend documentairemaker. Maar op een kennismakingsweekend met de startploeg van Jambers liep het mis. VTM had beslist dat Jambers geen politieke reportages mocht maken. Weg André Cools. Wat er in de plaats kwam, was zo schandalig banaal dat ik het zwaar met Jambers aan de stok kreeg."

"Na dat intermezzo, ben ik beginnen lesgeven op een paar hogescholen. Intussentijd werd het Vlaams filmbeleid hervormd en dat leidde in 1993 tot het Vlaams Film Instituut, dat de hele filmsector wou overkoepelen en verdedigen. Samen met Peter Brosens werd ik daarin verkozen als beheerder namens de documentairesector. In die tijd maakten we met vzw Mediadoc en in coproductie met 'NV De Wereld' (BRT) ook een documentaire over de 'Walk Across America'. Die 'walk' was een initiatief van de Gentse vzw 'Voor Moeder Aarde' die daarmee wou opkomen voor de rechten van de Indianen én protesteren tegen de kernproeven op de Nevada Test Site. Die productie maakte het me echter duidelijker dan ooit, hoe moeilijk het is om onafhankelijk documentaires te produceren. Die ervaring leidde er mee toe dat we in 1996 begonnen met DIVA, een vereniging voor en van de Vlaamse documentairefilmsector. We begonnen toen ook met een eenvoudig tijdschriftje ('Docu-Nieuws') dat geleidelijk aan professioneler werd."

Beschutte werkplaatsen

Contributed by David Dessers
vrijdag, 14 februari 2003 -

"In Brussel leerde ik ondertussen de toestand in Franstalig België beter kennen. Daar werkt de filmsector met vijftien ateliers. Noem het maar beschutte werkplaatsen, ateliers die geld krijgen van de staat en vervolgens zelf bepalen waarin dat geld geïnvesteerd wordt. Ook de gebroerders Dardenne maken deel uit van zo'n atelier. Een zeer goed systeem vind ik, in vergelijking met Vlaanderen waar elke filmmaker of producent alleen staat. Ik pleit dus voor autonome productieateliers in Vlaanderen. De nieuwe filmintendant Luckas Vander Taelen denkt helaas in een andere richting. Hij wil de touwtjes zelf in handen houden ..."

"Langzaam aan begonnen we in 'Docu-Nieuws' ook andere artikels dan die over documentairefilm, te publiceren. Er kwam meer en meer media-kritiek in. Nogal logisch, want de moeilijkheden van de documentaire in Vlaanderen zijn rechtstreeks gelinkt aan de problemen die ontstonden door de opkomst van de commerciële beeldcultuur, vanaf de start van VTM in 1989. Begin 2000 zijn we dan gestart met een nieuw tijdschrift, 'DIOGENE(S)'. De ondertitel luidde 'Magazine voor media en democratie." DIOGENE(S) is dan ook iets ruimer dan de titel die we eerst in gedachten hadden, aangeeft: het is meer dan alleen maar een 'Belgian Media Watch'."

Behoorlijk 'ruim'

"Omdat we met de gedrukte versie van DIOGENE(S) altijd een paar maand op de realiteit achterliepen én uit financiële overwegingen - als onafhankelijke uitgave wordt DIOGENE(S) noch gesubsidieerd, nocht gesponsord - zijn we in april 2002 overgeschakeld naar een wekelijkse electronische versie, via e-mail.

Omdat je geen mediakritiek kan brengen vanuit een politiek vacuüm, vanuit een neutrale opstelling, hebben we ondertussen ook wat meer klaarheid proberen te brengen over onze politieke visie. Samengevat: democratisch, ecologisch en socialistisch; reformistisch als het kan, revolutionair wanneer het moet.

Al met al blijft dat 'ruim' genoeg om heel uiteenlopend denkende mensen er te laten aan meewerken. Het politieke spectrum van de losse medewerkers gaat van radicaal links tot 'gematigde' centrum-rechts denkende schrijvers, die bv. opkomen tegen de demonisering van Dyab Abou Jahjah. Zelf doe ik het merendeel van het werk, maar voor vertaalwerk en het feministische luik dat we er van in het begin in wilden, is er de hulp van enkele vriendinnen, waaronder Sacha Kullberg die het project ook mee op poten gezet heeft."

Vele eilandjes

"Sinds de val van de muur is het al neoliberalisme wat de klok slaat, ook in de media. De opkomst van de commerciële media leidde tot een afbouw van de kritische ruimte, waardoor ook op de openbare omroep steeds minder mogelijk wordt. Heel wat kleinere alternatief-linkse tijdschriften sneuvelden, te pletter gelopen tegen de muur van de financiële haalbaarheid. De grote commerciële bladen worden ook steeds mooier gedrukt en gelay-out. Het is niet makkelijk om daartegen te concurreren en een blad te maken dat beantwoordt aan de hedendaagse verwachtingen inzake uitgavekwaliteit. Ondertussen werd de 'linkerzijde' in dit land (SPA, Agalev ...) 'roze'. Van die kant moet je dus ook al geen steun verwachten.

Daarom moet de samenleving, moeten bewuste burgers zelf werk maken van alternatieve media en berichtgeving. Dat is de tweede functie van DIOGENE(S). Wij doen aan mediakritiek maar willen door artikels over en bijdragen aan, ook andere alternatieve media promoten. Vandaar dat we goede contacten onderhouden met bv. Indymedia (www.indymedia.be), Uitpers (www.uitpers.be), de vrouwenwebsite DIVAzine (www.diva-zine.be), 'Mediawatch Belgium' van 'Netwerk Recht' en tijdschriften zoals Vrede, het anarchistische De Nar enzovoort. Samen vormen al die min of meer onafhankelijke media, een archipel van alternatieve media. Eén van mijn dromen is al die redacties rond de tafel te krijgen en een vorm van overleg te organiseren. Nu zit iedereen geïsoleerd op zijn eigen eilandje. Laten we samen terug opbouwen wat de neoliberale politiek elke dag weer afbreekt.

Contributed by David Dessers
vrijdag, 14 februari 2003 -

Ook vandaag blijft de neerwaartse trend aanhouden. De RTBF heeft sinds kort een nieuwe manager, een man die hier in Brussel een aantal ziekenhuizen saneerde. Ik houd mijn hart vast."

Indymedia

"Internet is een beetje de redding geweest. Het heeft nadelen maar ook evidente voordelen. Ik zeg soms: 'Elke generatie moet opnieuw haar eigen onafhankelijke media creëren.' Indymedia is op dat vlak een breekpunt geweest. Ik ben erbij betrokken van in het begin, van bij de stichting. Vooral sinds de start van DIOGENE(S) zijn we hechter gaan samenwerken. Vanaf 2001 heb ik veel gepubliceerd op de site. Na enkele maanden zat ik reeds aan méér dan honderd artikels. Erg positief blijft dat iedereen zomaar vrij kan publiceren op de website en dat dan voor een publiek van dagelijks enkele duizenden bezoekers. Bovendien krijg je vaak heel wat reacties op artikels."

"Tijdens de top van Laken, eind 2001, stond Indymedia volgens mij op zijn hoogtepunt. Een brede enthousiaste groep gaf het beste van zichzelf en in de media konden verschillende mensen namens Indymedia het debat aangaan. Indymedia stond toen echt voor de brede anti- en andersglobalistische beweging in België. Maar zowel doordat die beweging in België niet echt sterk werd als door het feit dat er binnen de kern van Indymedia nogal wat PVDA-gerichte mensen actief zijn - wat bv. leidde tot een omstreden opstelling tegenover het Belgisch Sociaal Forum - is Indymedia sterk in PVDA-vaarwater terechtgekomen. Niet dat de PVDA er geen rol in zou mogen spelen; integendeel. Maar Indymedia moet breder werken. In de praktijk kan dat nog steeds, want iedereen kan vrij publiceren op de website en de vergaderingen staan voor iedereen open. Zelf publiceer ik nog altijd op Indy, aan een tempo van minstens een vijftal bijdragen wekelijks, veelal overgenomen uit DIOGENE(S) waarvoor we omdat er al Indymedia is, niet meteen aan een eigen website denken. Het zou overigens goed zijn indien ook andere verenigingen er een gewoonte zouden van maken om relevante artikels op Indymedia te posten, om ze zo een 'tweede leven' te geven én de veelzijdigheid van Indymedia te versterken.

De Indymedia-sites zoals we die nu in tal van landen kennen, zie ik overigens als een eerste stap naar wat een volwaardig multimediaal alternatief voor de commerciële en staats-massamedia moet worden, met zowel geschreven artikels als radio- als televisie-uitzendingen. Een nieuwe openbare omroep, voor de samenleving én door de samenleving. Gedreven vanuit enerzijds een permanente revolte tegen alle onderdrukking en misleiding door economische, politieke en religieuze machten, en anderzijds de wil om van de aarde een plek te maken waar het voor alle mensen menselijk wordt om te leven. Om zo'n medium tot stand te brengen moet de linkerzijde wel veel beter leren samen werken."